چۆن مۆنۆلۆگێکی دراماتیک بنووسین؟

دەیڤید مێمێت

وەرگێڕانی فارسی:

مێهدی یوسفی (مهر)

ئامادەکاری بۆ زمانی کوردی:

ڕەحمان عەزیزی

چۆن مۆنۆلۆگێکی دراماتیک بنووسین؟

مۆنۆلۆگ بریتییە لە وتارێکی درێژ کە لەلایەن تاکە کەسایەتییەکەوە لە شانۆنامەیەک یان فیلمێکدا پێشکەش دەکرێت.

مۆنۆلۆگەکان دەتوانن

شێوازێکی دیالۆگی ناوخۆییان هەبێت

یان ئاراستەی کارەکتەرەکانی دیکەی یارییەکە بکرێت،

تەنانەت بۆ بینەرانیش.

مۆنۆلۆگ لە ڕەگ و ڕیشەی یۆنانی وشەی تەنیایی و قسەکردن پێکهاتووە، هەروەها گۆڕانکارییە لە دیالۆگ کە ڕەگ و ڕیشەی لە وشەی یۆنانی دیالۆگدایە.

مۆنۆلۆگەکان لە چیرۆکگێڕاندا ئامانجی تایبەتیان هەیە، لەوانە پێدانی وردەکارییەکان بە بینەر سەبارەت بە کارەکتەرێک یان پلۆتێک.

هەروەها ڕێگەیەکی زۆر باشن بۆ هاوبەشکردنی بیرکردنەوەکانی ناوەوە و چیرۆکی پشتەوەی کارەکتەرەکە و ڕێگەیەکن بۆ خستنەڕووی وردەکارییەکانی چیرۆکەکە ئەگەر بە وردی بەکاربهێنرێت.

جیاوازی نێوان مۆنۆلۆگ و سۆلۆلۆگ چییه؟

کاتێک کارەکتەرێک لە مۆنۆلۆگێکی ناوخۆییدا (هەندێک جار پێی دەوترێت مۆنۆلۆگی ناوخۆیی) لەگەڵ خۆیدا قسە دەکات لەبری ئەوەی لەگەڵ کارەکتەرێکی دیکە قسە بکات، زۆرجار ئەم کردارە پێی دەوترێت سۆلۆلۆگ.

سۆلۆلۆگەکان ئامرازێکی باون لە شانۆنامەکانی شکسپیردا و دەتوانین بڵێین دیارترین نموونە گوتاری "بوون یان نەبوون"ی هاملێتە.

هاملێت لەم مۆنۆلۆگە بەناوبانگەدا گومانی هەیە کە ئایا بەردەوام دەبێت لە دژایەتیکردنی مامی خراپەکاری یان خۆی بکوژێت.

لێرەدا چەند بنەمایەکی ئەم تاکە قسەکردنە دەخەینەڕوو. (وەرگێرانی لەلایەن(M. A. Behzin)

"بوون یان نەبوون مەبەستە." "ئایا زیاتر گەورەیی مرۆڤە کە برینەکانی ستەمکار چاک بکاتەوە، یان چەک هەڵبگرێت لە دژی دەریایەکی فیتنە و بە وەستانەوە کۆتایی بە هەموو ئەمانە بهێنێت؟"

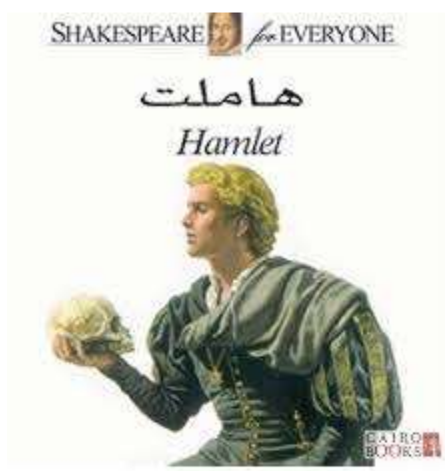

سێ خاڵی سەرەکی لە کاتی نووسینی مۆنۆلۆگدا

نووسینی مۆنۆلۆگ ڕێگەیەک نییە بۆ داڕشتنی نووسەر و کە ئێستا دەتوانێت بەبێ هیچ سنوورێک بنووسێت.

لە ڕاستیدا شانۆگەرییە مۆنۆلۆگەکان کە دیارە تەواو مۆنۆلۆگن و تا ڕادەیەک یاریزانانەن، دەبێ بە وەسوەسە و خۆگرتنێکی دیاریکراوەوە بنووسرێن؛ ئەگینا دەتوانن بەخێرایی بینەر بێزار بکەن و مۆنۆلۆگەکانیان لایەنی کارەکتەرکردنیان کەم دەبێتەوە.

چەند ڕەچاوکردنی بنەڕەتی هەیە کە پێویستە لە کاتی نووسینی مۆنۆلۆگدا لەبەرچاو بگیرێت.

١ -چیرۆکی پشتەوەی کارەکتەرەکە یان گرنگی هێڵی چیرۆکەکە:

وا گریمان دەکرێت کە مۆنۆلۆگەکان ئەرکیان لەسەر شانە کە وردەکارییە گرنگەکان دەربارەی کارەکتەرەکە یان پلۆتەکە ئاشکرا بکەن.

وەک نووسەرێک زۆر گرنگە کە تۆنی قسەکردنی کارەکتەرەکە و هێڵی چیرۆکی وردی ژیانی لەبەرچاو بگریت، تەنانەت پێش ئەوەی دەست بە نووسین بکەیت.

مۆنۆلۆگەکان یارمەتیدەرن بۆ داڕشتنی کارەکتەر و هۆشیاری ڕووداوەکانی ژیانی لە دەروون و لەلایەن بینەرەوە.

٢ -مۆتیڤی کارەکتەرەکان:

مرۆڤەکان مۆنۆلۆگ ناکەن مەگەر هۆکارێکیان نەبێت بۆ...

بە هەمان شێوە هەر کارەکتەرێک لە شانۆنامەیەک یان فیلمێکدا یان بە درێژایی فیلمەکە مۆنۆلۆگێک دەڵێتەوە، دەبێت پاڵنەرێک یان مۆتیڤێکی بۆ ئەو وشانە هەبێت.

٣ -دەنگی کارەکتەر:

نووسەرانی تازەپێگەیشتوو وەسوەسەیان بۆ دروست دەبێت کە مۆنۆلۆگ وەک ڕێگەیەک بۆ نیشاندانی تواناکانی نووسین بەکاربهێنن؛ بەڵام زۆری ئەم کارە خێرا بینەر لە چیرۆکەکە دەباتە دەرەوە.

مۆنۆلۆگەکان زۆر جۆرن کە نووسەر لە کاتی نووسیندا دەتوانێت بیدۆزێتەوە، بەڵام وردەکارییەکانی چیرۆکەکەت دەبێت لە هەمان کاتدا سروشتی و نەبینراو بێت.

نەبینراو واتە ئەم بابەتە لە چینی یەکەمدا لەلایەن کاراکتەرەکەوە دەربڕدرێت و لە ژێردەقەکەدا لە ڕوانگەی تۆوە دەربڕدرێت.

بەکارهێنانی زمانێک کە لە بنەڕەتدا پەیوەندی بە کەسایەتی خۆتەوە هەیە بۆ نووسین باشە و یارمەتیدەرە بۆ بەرهەمهێنانی مۆنۆلۆگێکی کاریگەر.

چۆن مۆنۆلۆگ بنوسین؟

مۆنۆلۆگی باش هەر وەک چیرۆکی باش دروست دەکرێت و مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت:

ئەوان سەرەتایەکە،

ناوەند و کۆتاییيان هەیە.

ئەم ڕیتمە زۆر گرنگە بۆ دروستکردنی گرژی و ڕق و کینە لە چیرۆکە درێژەکاندا؛ چونکە بەبێ ئەو؛ چیرۆکەکان دەتوانن ناڕوون و یەکدەنگ و کۆنە دەرکەون.

دەستپێکردن:

وەک پێشتر ئاماژەمان پێدا، لە ژیانی ڕاستەقینەدا مرۆڤەکان بەبێ هۆکار دەست بە مۆنۆلۆگ ناکەن.

بەزۆری لە وەڵامی دیالۆگێکدا یان لە وەڵامی ئەوەی ڕوویداوە قسە دەکەن.

لە کاتی نووسیندا هەوڵ بدە بە ئاسانی و لە دێری یەکەمدا بچیتە ناو مۆنۆلۆگەکەوە. تەنانەت ئەگەر یەکەم دێرت "بیرم لەوە دەکردەوە کە دوێنێ وتت".

ئەمە ڕێگەیەکی ئاسانە بۆ دەستپێکردنی مۆنۆلۆگ لە کارەکتەرێکەوە.

ناوەڕاست:

ناوەڕاستی مۆنۆلۆگ دەتوانێت قورسترین بەش بێت لە نووسیندا؛ چونکە ئامادەبووان لە کاتی وتارە درێژەکاندا بێزار دەبن.

زۆر گرنگە مۆنۆلۆگەکەت پێشبینی نەکراو بێت.

پێچێک لە دڵی پلۆتەکەتدا دابنێ بۆ ئەوەی مۆنۆلۆگەکەت ببێتە چیرۆکگێڕانێکی سەرنجڕاکێش لەبری ئەوەی بێزارکەر بێت.

دەتوانیت وردەکاری سەرنجڕاکێشی دیزاینەکە یان شێوازە ناوازەکانی وەسفکردنی کارەکتەرەکان بەکاربهێنیت بۆ ئەوەی مۆنۆلۆگەکەت بە سەرنجڕاکێش و تازە بمێنێتەوە.

کۆتایی:

باو و ئاساییە کە مۆنۆلۆگەکان بە خێرایی کۆتاییان پێبێت، بە تایبەت لەو حاڵەتانەی کە دەوترێت کارەکتەرێکی دیکە ڕازی دەکەن یان پاڵنەریان بۆ دروست دەکات بۆ ئەوەی کارێک بکات.

بەڵام لە کۆتایی مۆنۆلۆگەکەدا زۆر ڕوون مەکەرەوە.

ئەمەش دەتوانێت وا بکات هەست بە قووڵی یان ناسەرنجڕاکێش بکەیت.

بەڵکو متمانە بە بینەر یان خوێنەرانت بکە تا تێبگەن کە مەبەستیان چییە.

چوار ئامۆژگاری زیادە بۆ نووسینی مۆنۆلۆگێکی بەهێز

باشترین ڕێگا بۆ نووسینی مۆنۆلۆگێکی بەهێز، پراکتیزەکردنە.

هەر یەکێکیان کە دەینووسیت یارمەتیت دەدات لە حاڵەتی داهاتوودا پێشکەوتن بەدەست بهێنیت.

لێرەدا چەند پێشنیارێک دەخەینەڕوو لەسەر چۆنیەتی سەیرکردن یان وەرگرتنی کات بۆ شتە ئەنتیکەکان:

١- بە کورتی بیهێڵەرەوە.

مۆنۆلۆگ شتێک نییە بۆ پڕکردنەوەی کات لە شانۆنامەیەکدا بەکاربهێنرێت؛ بۆیە لەکاتی نووسیندا هەوڵبدە تا دەتوانیت کورتی بکەیتەوە.

ئەمە بەو مانایە نییە کە مۆنۆلۆگەکەت بە کورتترین شێوە بنووسرێت، بەڵکو کاتەکانت بۆ دەستنیشانکردن و دەستکاریکردنی خاڵە گرنگەکانی ناو دەقەکە بەسەر بەریت نەک وشەسازییەکەی.

تا مۆنۆلۆگەکەت زیاتر سەرنجی لەسەر خاڵە سەرەکییەکانی دیزاینەکە بێت، بەهێزتر و لەبیرنەکراوتر دەبێت بۆ خوێنەران.

٢- ڕێکخستنی مۆنۆلۆگە جۆراوجۆرەکانی شانۆنامەیەک لە شوێنی گونجاودا خاڵێکی سەرەکییە.

مۆنۆلۆگەکان ئامرازێکی نووسینی زۆر بەهێزن و دانانی ژمارەیەکی زۆریان لە دوورییەکی نزیکدا بینەر ماندوو دەکات. تا دەتوانیت ژمارەی مۆنۆلۆگەکانت سنووردار بکە و لە چیرۆکەکەدا بە شێوەیەک دایانبنێ کە بینەر هەریەکەیان بخوێنێتەوە و بگەڕێتەوە بۆ خاڵێکی دواتر لە چیرۆکەکەدا.

ئەمەش یارمەتی مۆنۆلۆگ دەدات کە لە دەقەکەدا بە درەوشاوەیی بدرەوشێتەوە و بینەر بێزار نەبێت.

٣- بەکارهێنانی وردەکاری.

مۆنۆلۆگەکان کە بە تەواوی بە زمانی ستاندارد دەنووسرێن، بەزۆری لەبیرنەکراون، بەڵام هەموویان نا.

بینەران پێویستیان بە هەندێک وردەکاری هەیە بۆ بەستنەوە و لەبیرکردنی بەشەکانیان.

مۆنۆلۆگەکانت نوێ بکەرەوە بە دروستکردنی وێنەی زیندوو بۆ ئەوەی لەبیرنەکراو بن.

(کاتێک گومانت لە بوون یان نەبوونی شتێک هەیە، پێنج هەستەکەت بەکاربهێنە).

٤- خوێندنەوە و بینینی مۆنۆلۆگی زیاتر.

مۆنۆلۆگە گەورەکان ئیلهامیان لە مۆنۆلۆگە گەورەکانی دیکە وەرگرتووە.

کاتێک لە خاڵێکدا گیر دەخۆیت، نموونەی دیکەی مۆنۆلۆگە ناسراوەکان بخوێنەرەوە بۆ ئەوەی بگەڕێیتەوە سەر ڕێڕەوی خۆی.

مۆنۆلۆگەکانی ویلیام شکسپیر هەمیشە شوێنێکی باشن بۆ دەستپێکردن.

(دوای خوێندنی هاملێت، چاوێک لە خەونی نیوەشەوی هاوینەی ڕۆمیۆ و جولیەت بکە).

سەرچاوە: لە ماستەرکلاسەکانی دەیڤید مێمێت وەرگیراوە

وەرگێڕان: مێهدی یوسفی (مهر)